

Karátson Archívum Füzetek 11.

FAJCSÁK GYÖRGYI

Olgvai Viktor kelet-ázsiai gyűjteménye

三

Fajcsák Györgyi

Olgyai Viktor kelet-ázsiai gyűjteménye

Karátson Archívum Füzetek 11.

Megjelent a Petőfi Kulturális Ügynökség NZrt. – Karátson Gábor Archívum és Kutatóműhely,
valamint a Kláris Kiadó és Művészeti Műhely közös kiadásában, Budapest, 2026

Felelős kiadó: a Petőfi Kulturális Ügynökség NZrt.
és a Kláris Kiadó és Művészeti Műhely

Felelős szerkesztő: Ruttkay Helga
Kiadványkoordináció: Béni Gabriella

Borítóterv: Béni Gabriella és Méry Beáta Margit
Tördelés: Székely István

A borítón Kawanabe Kyosai (?) (1831–1889): *Szarkák a hóban*
Japán, 19. század második fele
Fametszet *sumizuri-e* technikával
Színek, papír, 17,1 × 37,8 cm (Karátson Archívum, ltsz. AGY.VIII.50)

A borító belső oldalán a qì (氣) írásjegy egy korai, tradicionális írásformája.
Karátson Gábor kalligráfiája. Karátson Gábor: *Világvége után*.
Cserépfalvi Kiadó, Budapest, 1993. 110.

ISSN 3141-7329 (Online)

ISBN 978-615-5003-32-5

Fajcsák Györgyi
Olgyai Viktor kelet-ázsiai gyűjteménye

Karátson Archívum Füzetek 11.

Petőfi Kulturális Ügynökség NZrt. – Karátson Gábor Archívum és Kutatóműhely
– Kláris Kiadó és Művészeti Műhely közös kiadása

Budapest, 2026

© Fajcsák Györgyi, 2026

© Petőfi Kulturális Ügynökség NZrt. – Karátson Gábor Archívum és Kutatóműhely, 2026

© Kláris Kiadó és Művészeti Műhely, 2026

A kiadványban szereplő valamennyi szöveg és kép szerzői jogvédelem alatt áll.
Felhasználásuk kizárólag a jogtulajdonos előzetes engedélyével lehetséges.

Karátson Gábor hagyatékában a kínai klasszikus szövegek fordításán kívül számos keleti tárgy is fennmaradt, melyekhez egész életében meghatározó módon, igen erősen kötődött. Anyai nagyapja, Olgvai Viktor (1870–1929) grafikus vásárolta őket még a 19–20. század fordulóján, melyek művészi kibontakozásának, művészeti formálódásának fontos lenyomatai maradtak. A tárgyak Karátson Gábor számára azonban ennél jóval többet jelentettek: édesanyjának korai tragikus halála után ezek a darabok az anyai örökséget testesítették meg, s a távoli, felfedezésre váró Kelet világába kalauzolták el őt.

Olgvai Viktor grafikusként és festőként is jól ismert alkotó, munkái meghatározóak a magyar grafika 20. század eleji bemutatását célzó kiállítások anyagában. Munkásságának több elemzése is ismert.¹ A keleti művészet iránti érdeklődése és keleti tárgyainak bemutatása azonban mindeddig nem került a figyelem középpontjába. Jelen tanulmány Karátson Gábor anyai nagyapjának keleti kötődését, keleti művészeti érdeklődését és kapcsolódásának főbb mozgatórugóit tárja fel, valamint a Karátson Gábor-hagyatékban fennmaradt ázsiai tárgyakat írja le.²

A keleti tárgyak provenienciájának felderítése során arra a kérdésre kell válaszolni, hogy a Karátson Gábor hagyatékában fennmaradt keleti tárgyak milyen forrásból származnak. Egyfelől lehettek Olgvai Viktor vásárlásai (ilyen tárgyak ma a Karátson Gábor Archivum és Kutatóműhely kezelésében lévő hagyatékban és a Karátson Alapítvány által gondozott Lakásgyűjteményben egyaránt találhatóak, továbbá a család más tagjainál is előfordulnak³), másfelől érkezhettek Karátson Gábor életében, csak hozzá kapcsolódva, de harmadrészt bekerülhettek a Granasztói család révén is a hagyatékba, hiszen Karátson Gábor felesége, Granasztói Szilvia édesanyja Rózsaffy Lucy volt, és az anyai nagyszülők, Rózsaffy Dezső (1877–1837) és Lempitzky Olga (1881–1946) is rendelkeztek ilyen tárgyakkal. Jelen tanulmány az Olgvai Viktor hagyatékából származó Karátson Gábornál őrzött és fennmaradt keleti tárgyanegyed mutatja be.

1 Takács 1909; Lyka 1929. 290–292.; Zsákovics 2001. 25–27.; Bakos–Róka–Gauss (szerk.) 2004. 48.; Földi 2013.

2 Olgvai Viktor lányának, Olgvai Eleonórának két fia született: Karátson Gábor (1935–2016) és Karátson László (1933–2021). Náluk maradtak fenn itthon Olgvai Viktortól származó keleti tárgyak. A Karátson Gábor hagyatékában fennmaradt tárgyak a Karátson Lakásgyűjteményben láthatók kiállítva 2017 decembere óta.

3 Karátson László családja is őrzött keleti tárgyakat, köztük egy tibeti buddhista festett thangkát.

Olgyai Viktor találkozása a teozófiával és a buddhizmussal

A századforduló fiatal magyar művészei közül sokan fordultak érdeklődéssel a teozófia és a buddhizmus felé. Nem feltétlenül váltak e tanok követőivé, de ismerkedtek vele, s szívesen vették magukat körül keleti és buddhista tárgyakkal. Lyka Károly Olgyai Viktorról írt nekrológiájában⁴ így emlékezett meg a 20. század első évtizedeinek nagyszerű grafikusáról: „A misztikum sóvárgása belevitte őt egy időre egy körbe, amely a teozófiát, esetleg a spiritizmust kínálta megváltónak, a Felvidék egy kastélyában, ahol Mednyánszky László báró is megfordult. Azután a buddhista életfelfogás, a nagy Karma hite kezdte lelkesíteni. De semmiben sem találta lelke nyugalmát. Ez a lélek tragikusan vergődött csupa megálmódott fantasztikum közt.”

Olgyai Viktor 1870-ben Iglón (ma *Spišská Nová Ves*, Szlovákia) született Matirko családnéven, majd családja Lőcsére költözése után ott kezdett el iskolába járni. A hatodik gimnázium után a papi pályát választotta, így előbb Kassán, ahol 1888-ban leérettségizett, majd a bécsi Pázmáneumban tanult. 1890-ben tért vissza Lőcsére, és a szülői házban fordult először érdeklődése a rajzolás felé. 1891 februárjában aztán beiratkozott Budapesten az egyetemre, ahol egy félévig filozófiát és nyelvészetet hallgatott, ősztől pedig már Bécsben a Képzőművészeti Akadémián grafikát és festészetet tanult. Két évet járt Bécsbe, s közben kisebb utazásokat tett. Bejárta Wachaut, a Schneeberget és a Fertő-tó vidékét. 1893 telét már Bacsón a szüleinél töltötte, majd rövid müncheni tartózkodás után a Felvidék tájaira tért vissza, amely nagy befolyással volt későbbi életútjára.

„1895 nyarán hosszabb időt tölt a felsőőri birtokon, hol ekkor Mednyánszky rokonai és barátai közül többen találkoztak. Az ódon várkastélyban Czóbel Istvánnak, a teozofus bölcselelnek társaságába jut. A vele folytatott eszmecsere és Huysmans műveinek olvasása újra felköltik benne a rég szunnyadó miszticizmust.”⁵ A nagyőri kastély (Nagyőr, ma: Strážky, Szlovákia) házigazdája Czóbel István (1847–1932) báró, irodalmár, filozófus és Mednyánszky Margit Miri (1859–1937) voltak, akik 1887 júniusában kötöttek házasságot, de itt volt berendezett műterme Mednyánszky Lászlónak is, s a nagyőri kastélyban gyakran megfordult Justh

4 Lyka 1929. 291.

5 Takács 1909.

Zsigmond (1863–1894), a magyar dandy is, aki a legizgalmasabb szellemi kalandokba megmerítkező vezéralakja volt e körnek. A nagyőri kastély lakói nagy hatással voltak az ifjú Olgvai Viktorra. Itt találkozott Mednyánszkyval, akire a kortársak így emlékeztek vissza: „Tudása, olvasottsága elütő minden másétól. A hindu és spiritizista tanokkal ő ismertetett meg bennünket oly vonzó és érdekfeszítő módon, melynek lehetetlen volt ellenállni.”⁶ Tájképekről vallott felfogása, miszerint a természeti motívumokat „szimbolikus tartalmak hordozására kész formai alakzatoknak” tekintette, erősen hatott Olgvaira is. Mednyánszky az azonos motívumokat feldolgozó tájképeit sorozatnak tekintette, ahol a „motívum már nem is motívum, hanem képtípus, szerkesztési mód, kompozíciós séma”.⁷

Olgvai ebben a körben hallott a teozófiáról, ami Czóbel István és köre révén mélyen megérintette, gondolkodására és művészetére is hatással volt. A teozófia nyomán maga is vallotta, hogy a természet minden megnyilvánulásának lelke van, amit a művész felismerve, meg tud jeleníteni. Mindez egybevágott a korszak széles körben elfogadott nézetével is, miszerint a tájkép a művész lelkiállapotát jeleníti meg, így a téli táj, a szürkület vagy a félhomály, amit képein Olgvai Viktor olyannyira kedvelt, képesek a természettel összhangban létező ember megjelenítésére. Bátyjának, Olgvai Bertalannak *A tájképfestészet hangulata* című 1902-es tanulmánya rávilágít Olgvai elképzelésére: „Saját bensőnk összeforr a külvilág lényeivel. Magunkra ismerünk a tenger hullámzó víztömegében, a napsugár mosolyában, a viharos felhő közeledésében, a vihar által korbácsolt fákban, a hegyi tavak csendességében, a csevegő patakok csörgedezésében.”⁸

1897-ben ösztöndíjjal Párizsba ment, majd 1898-ban Münchenben telepedett le. A város a német okkultizmus fellekvára volt 1900 körül. Itt dolgozott Carl du Prel (1839–1899), Albert Schrenck-Notzing (1862–1929) és Wilhelm Hübbe-Schleiden (1846–1916) is ebben az időben. De Internationale Theosophische Verbrüderung néven itt alapította meg Franz Hartmann 1897-ben a német nyelvterület teozófus köreit egyesítő szervezetét is.

Olgvai Münchenben került kapcsolatba Hollósy Simon festőiskolájának növendékeivel, s ismerkedett meg a buddhista tanok magyar anyagaival. Hollósy öccse, Hollósy József (1860–1900) fordította le a *Buddhista katét* („bevezetésül Gótama Buddha tanához az európaiak használatára. Összeállította Szubhádra

6 Csók István emlékezett így vissza önéletrajzában Mednyánszky Lászlóra. Csók 1990. 102–103.

7 Markója 2003. Idézi Földi Eszter, lásd Földi 2013. 132.

8 Olgvai B. 1902.

Bhiksu”),⁹ amely 1893-ban Máramaroszigeten jelent meg. A munka Subhadra Bhiksu (eredeti nevén Friedrich Zimmermann) német nyelvű buddhista katekizmusán alapult, amely 1888-ban Braunschweigben látott napvilágot, s a páli kánon alapján foglalta össze a buddhizmus tanait. A hetvenhét lapnyi füzet iránti érdeklődést mutatja, hogy 1900-ban második kiadása is megjelent. Ugyancsak Máramaroszigeten jelent meg 1896-ban a *Buddha-mondák* című könyvecske, amely Karl Eugen Neumann (1865–1915) osztrák indológus *Zwei buddhistische Suttas* című fordításkötetének kivonata volt.¹⁰ Ebben a fordító – akiben ismét Hollósy Józsefet tisztelhetjük – Kőrösi Csoma Sándor egykori kutatásaihoz és tevékenységéhez kapcsolta fordítása megjelentetését.

Olgyai olvasmányai között – ahogy Felvinczi Takács Zoltán (1880–1964) művészettörténész is kiemelte róla írt tanulmányában – ott voltak Joris-Karl Huysmans (1848–1908) munkái is, akiről viszont párizsi tartózkodása alatt hallhatott, ugyanakkor müncheni tanulmányai idején tovább szélesedhetett tájékozódásának horizontja. Olvasott németül, franciául és angolul, s ismerhette a keleti vallásokkal foglalkozó magyarországi irodalmat.

Bizonyára meglátogatta korának nevezetes keleti művészeti gyűjteményeit, s látta az 1900-as párizsi világkiállítást. Keleti vonatkozásban különösen fontos párizsi gyűjtemény volt a Guimet Múzeum (1894), amely a 19. században kialakuló, „szentélye” váló múzeumok példájaként a távol-keleti vallások változatos istenségvilágát vonultatta fel. A múzeum mint az emberiség egészének történelmét és kultúráját összegyűjtő és bemutató intézmény jelent meg. Ennek nyomán a zsidó-keresztény vallási világon kívül eső vallások tárházaként, az idegen vallások panteonját felvonultató gyűjteményekkel jelentkeztek az első keleti múzeumok,¹¹ így Emile Guimet (1838–1918) távol-keleti (főként japán) gyűjteménye, s Henri Cernuschi (1821–1896) párizsi múzeuma, amely 1898-ban nyitotta meg kapuit. A nagyobb iparmű-kiállítások keleti művészeti bemutatói mellett az 1900-as párizsi világkiállítás hozott döntő fordulatot Kelet régi művészetének megismerésében. Hayashi Tadamasza (1853–1906), a Párizsban élő, ismert műgyűjtő és műkereskedő Japánból hozatta el és állította ki a világkiállítás keretében a régi japán plasztika, főként a buddhista szobrászat páratlan anyagát. A századfordulón elmélyülő történeti érdeklődés ösztönzően hatott a keleti művészeti gyűjtemények átalakulására: magán- és közgyűjtemények sora köszönhette ennek létrejöttét.

⁹ *Buddhista kate* 1893. A munka népszerűségéhez egyetlen adalék: *Buddhista káté* címmel 1897-ben regény is megjelent Nagyenyeden. (Második kiadása: Franklin Társulat, 1901.) Szerzője Félix álnéven Farnos Dezső volt.

¹⁰ *Buddha-mondák* 1896.

¹¹ *Ages et Visages* 1996. 22. Vö. Kelényi 2001. 1045.

Olgvai Münchenbe visszatérve ismét beiratkozott az egyetemre, ahol nyelvészetet és filológiát hallgatott. 1900-ban aztán grafikai iskolát nyitott, s 1906-ban Kammerer Ernő, a Szépművészeti Múzeum akkori főigazgatója javaslatára, innen kapott meghívást a budapesti Képzőművészeti Akadémia grafikai katedrájára. Kezdetben rendkívüli tanárként, 1909 decemberétől pedig már rendes tanári kinevezéssel oktatta a művészi grafika technikáit, amely élete végéig meghatározó kötődés volt számára. „Ez időtől kezdve a legnagyobb lelkesedéssel teljesíti ott feladatát és tanítja a sokszorosító művészetek összes válfajait. Hogy munkája teljes legyen, hozzáfogott a bajtársak egyesítéséhez is. Buzgalmának köszönhető a magyar grafikusok egyesületének 1908. november 23-án történt megalakulása, melyet nyomon követett a magyar aquarell- és pastell-festők szövetkezése.”¹² Széles körű hatásának lehetett a következménye, hogy tanár és hallgató művésztársai közül többen is ott találhatók már az 1907-ben megalakult Magyar Teozófiai Társulat soraiban (például Nádler Róbert, Edvi Illés Aladár).

Olgvai Viktor a grafikai eljárások mindegyikét oktatta hallgatóinak az Akadémián. Vélhetően az ismeretek bővítése érdekében szorgalmazta japán fametszetes képeskönyvek vásárlását is az Akadémia könyvtára számára. Sajnos az Akadémia leltárkönyvében szereplő könyvek közül számos mára már elveszett, de a leltárkönyv adatai szerint Bécsből származtak, s az 1907–1911 közötti időszakban szerezték be őket. Bécs ebben az időben a japán művészet divatjától, s a japán fametszetek hatására megújuló grafikai alkotásoktól volt hangos. Itt dolgozott 1900 és 1914 között Koloman Moser (1868–1918), Emil Orlik (1870–1932) és Carl Moll (1861–1945) is.

12 Takács 1909.

Olgyai Viktor keleti tárgyainak főbb csoportjai

Olgyai Viktor Münchenben 1904-ben megnősült, feleségül vette Walburga Scherert (?–1960). Hagyatékukban szép számmal maradtak fenn keleti, főként japán és kínai tárgyak. Párizs, de elsősorban München lehettek a helyszínei keleti tárgyai beszerzésének, melyeket a 20. század első éveiben vásárolhatott meg, amikor már önálló keresettel is rendelkezett. A tárgyak elsősorban japán tárgyak voltak, melyek aránya és minősége is meghatározó volt a gyűjtemény egészében, ami nem véletlen, hiszen ez a kor, a 19. század utolsó harmada és a 20. század első évtizede a japán művészet nyugati divatjáról szólt. A párizsi és a müncheni műkereskedések jelentős japán műtárgyforgalmat bonyolítottak le. Elsősorban japán fametszetlapokat forgalmaztak, amelyek a korabeli művészek érdeklődésének homlokterében álltak, de lakk- és kerámiatárgyak, majd buddhista tárgyak is szerepeltek a kínálatukban. Olgyai Viktor hagyatékában is fennmaradtak japán fametszetek, hiszen az új komponálás és a dekorativitás, az újfajta színhasználat mellett maga a technika is felkeltette érdeklődését. „Utamaro, Harunobu, Hiroshige mesteri fametszetei tanítottak meg minket a forma lényegének, a szín foltmozgásának meglátására” – írta.¹³

A 19. század végének kétségkívül egyik legnépszerűbb japán mestere volt Nyugaton Ando Hiroshige (1797–1858), kinek *Az Edo száz híres látványa* című fametszetsorozatából (1856–1858) négy lap maradt fenn (27., 46., 95., 99.) Olgyai Viktor gyűjteményében. A válogatás különlegessége, hogy a 118 lapból álló sorozat a négy évszakhhoz kapcsolja a Tókió környéki tájak ábrázolását, s Olgyai gyűjteményének négy lapja a négy évszak egy-egy jellegzetes vonását vilantja fel. Olgyai fametszetei a 19–20. század fordulóján készült utánnyomások voltak, hiszen Hiroshige képei vagy Hokusai és Kunisada alkotásai a korszak legkeresettebb japán fametszetes lapjai közé tartoztak Nyugaton, melyeket folyamatosan újra és újra elkészítettek Japánban. Az utánnyomás azonban az eredeti színekhez képest jóval visszafogottabb színskálával készült, s többnyire a kék árnyalatainak dominanciájával kerültek a vásárlókhoz. Fennmaradtak Olgyai gyűjteményében Utagawa Kunisada/Toyokuni III. (1786–1858) figurális fametszetei is, így többek között egy három lapból álló, kabuki előadás jelenetét megörökítő kép, melyen három színészt: Ichikawa Ebizót, Iwai Hanshirót

13 Olgyai V. 1907. 8.

és Sawamura Morimasut láthatjuk a külön-külön is forgalmazott lapokon. Virágzó cseresznyefák alatt egy lakkozott, előkelők által használt luxushordszék, ún. *norimono* (乗り物) mellett ülnek, illetve állnak az alakok.

A japonizmus európai áramát alapvetően formáló japán fametszetek és fametszetes könyvlapok Olgyai hagyatékában is meghatározó jelentőségűek voltak. Művészi értéküket tekintve azonban buddhista kapcsolódású tárgyai a legértékesebbek. A misztikum és a teozófia felé nyitott művész környezetében előforduló buddhista tárgyak alapvetően japán eredetűek voltak (egyetlen tibeti buddhista thangkáról van tudomásom): részben buddhista faszobrok, részben oltárokat díszítő szertartási tárgyak találhatók hagyatékában.

A fennmaradt japán buddhista faszobrok közül a legrégebbi egy 18. századi, álló Amida Buddha alak, amely kecses formájával és finom kidolgozású részleteivel különösen szép példája a japán buddhista szobrászatnak. A „Végtelen Fény Buddhá”-jának tisztelete a japán buddhizmus egyik legmeghatározóbb, legnépszerűbb irányzata, amely a Tiszta Föld (Jódo) iskolákban csúcsonyult ki. Amida Buddha a Nyugati Paradicsomban (a Tiszta Földön) való újjászületést ígéri mindazoknak, akik hittel fordulnak hozzá. A szobor egykor erősen hiányos arca (rovarrágtá homlokrésze) a kiváló restaurálás révén ma már eredeti vonásait és tekintetét mutatja. Jó arányú, figyelemre méltó alkotás, amely egy kecsesen szétnyíló leveleivel ékeskedő kerek lótusztrónuson áll a test és a fej mögé állított, később készült dicsfényvel került egykori tulajdonosához. Jobb kezét felemelve, balját leengedve tartja. Ruhájának redői kirajzolják a test és a testrészek körvonalait. A lakkozott, aranyozott felület megkopott, de a faszobor arányai és kidolgozásának finomságai így is jól érzékelhetők.

Egy másik kvalitásos japán faszobor Shō Kannon bódhiszattvát ábrázolja. A 19. századra datálható szobor magas, többszörösen tagolt, sokszög formájú talapzaton áll, s Avalókitésvara bódhiszattva hat megjelenési formájának egyikét mutatja. A könnyörületesség buddhista istenségeként tisztelt Avalókitésvara vagy japán nevén Kannon bódhiszattva ábrázolása több ikonográfiai formában is megtalálható Olgyai Viktor egykori keleti tárgyai között. A faszobor ártó erőket távol tartó, felemelt kéztartásban látható, s a teste körül lebegő átvetővég is mozgást érzékeltet. A szobor jellegzetes vonása, hogy az istenség rátétdíszítésű ékszerai fémből készültek, és nagyon aprólékos kidolgozással díszítik a fából faragott és színes festéssel készült szobrot.

Kannon bódhiszattva egyik legnépszerűbb ábrázolása kerámiaszoborként került nagy mennyiségben a nyugati piacokra. Az istenséget hullámokból kiemelkedő sziklán örökíti meg, amint alátekint a világ szenvedőire. Lábai alatt egy sárkány alakja látható a hullámok között. Az istenség jobb lábát maga alá

húzza, bal lába teste előtt leengedve, lábfeje kikandikál a köntöse alól. Ölében, jobb kezével átölelve fiúgyermeket tart, akinek kezében lótuszszimbó látható. Nem saját gyermekét tartja kezében, hanem a hozzá fohászokodókért jár közbe fiúgyermek születéséért. Magasra tornyozott haját kelme borítja, homloka fölött pedig Amitábha (Amida) Buddha apró képmása látható. Mellkasát bódhiszattva-ékszer díszíti. Az istenség jobbján vállmagasságban egy virágdíszes váza áll, amelyben égi harmat van. Kannon időnként kiönti a váza tartalmát, hogy a földi szenvedések sokaságát enyhítse. Balján a törvények könyve látható. Az istenség sziklatalapzata tövében két gyakori kísérelője: a sárkánykirály unokája (龍女) és tanítványa, Sudhana (善財童子) áll. Mindketten kimonóban, mellük előtt összetett kezekkel, üdvözlő kéztartásban állnak. A kötetlen, ún. királyi pózban (szkt *lalitāsana*) ábrázolt bódhiszattvát és kísérelőjét fehér alapon színes mázzal: zöld, kék, vörös, sárga, fekete és arany máz feletti festéssel díszítették. Viseletének minden darabja aprólékosan kidolgozott. A Kínából ismert ikonográfiai típus 19. század végi japán megmintázása a tárgy, amely ábrázolás különösen népszerű volt Európában, hiszen a gyermek Jézust tartó Szűzanya-ábrázolásokra emlékeztette nézőit.

A 19. század második felében készült, jellegzetes japán buddhista oltárdísznek számítottak az elefánt hátán álló, hatszögletű fémpagodák. Az elefántokat felhajló fejjel és ormánnyal ábrázolták. Hátukat teknőspáncélt imitáló takaró fedte, amelyen mint talapzaton áll a hatszögű pagoda kétszintes, felhajló ereszevű tetőzettel. Az ereszevegeken egykor mindenütt szélcsengők függtek. A pagoda alsó, korlással körbefogott teraszára egy figura lép ki a pagoda ajtaján. A pagoda csúcsa tekeredő sárkányt formázó fémdísz. Az elefánt testén kétoldalt takaró lóg le, melyen hullámokban tekeredő sárkányalak látható. Az elefánt testét és fejét gyöngyfűzéses hálóval díszítették. A pagodarész és az elefántalak egymástól szétválasztható. Az elefánt a bölcsesség jelképállata a buddhizmusban, a pagoda pedig eredetileg a Buddha-hamvak, -ereklyék elhelyezésére szolgáló építmény volt. A buddhista oltárookra állították e tárgyakat, leggyakrabban párban füstölők, vázák vagy gyertyatartók mellé. Jellegzetes, szinkretista motívumkincset hordoznak. A buddhista elemek mellett a kínai vagy a japán művészetben használt egyéb eredetű motívumok is gyakran megjelentek rajtuk, így a teknős, illetve a teknőspáncél az elefántok hátán mint a hosszú élet vagy a halhatatlanság szimbóluma, illetve a sárkány mint a természeti erők, a vizek legfőbb ura.

Japán buddhista és iparművészeti tárgyak Magyarországon a 19. század végén – 20. század elején

Olgyai Viktor japán buddhista tárgyait és iparművészeti anyagát nézve joggal vetődik fel a kérdés, hogy milyen gyűjteményi környezetbe illeszthetők e tárgyak Magyarországon a 19–20. század fordulóján. Milyen más gyűjtemények buddhista plasztikai anyagával vagy iparművészeti tárgyaival vethetők össze az általa vásárolt darabok? Mi szolgálhatott mintaként vásárlásainál?

A japán művészet megismerése szempontjából a világkiállítások, főként az 1873-as bécsi világkiállítás anyaga, majd az 1878-as és 1900-as párizsi világkiállítás jelentette az ismeretek forrását a magyarországi keleti tárgyak első vásárlóinak. További tájékozódást jelentett a nyugat-európai kelet-ázsiai gyűjtemények meglátogatása, s a 19. század végi szellemtörténeti érdeklődés nyomán megjelenő könyvek olvasása, valamint a művésztszak keleti tárgyai, kisebb-nagyobb kollektói. A nagy festészeti központok, így a magyarok számára Párizs és München voltak az ismerkedés fő helyszínei. Mindennek a japán fametszetek nyitották meg az utat az 1870-es évektől kezdve a japán művészet alkotásai előtt. Ezek voltak az első japán tárgyak, melyeknek hazai gyűjtői és kiállítói között ott találjuk Benczúr Gyulától¹⁴ Rippl-Rónai Józsefen¹⁵ át a nagybányaiakat, Csók Istvánt, a gödöllői művésztelep alkotóit, a Fialalok építész körét, köztük az Olgyai-tanítványként is alkotó Kozma Lajost (1884–1948) vagy a szolnoki és a kecskeméti művésztelep művészeit.

A 19. század végén és a 20. század elején Olgyai számára is a külhoni tanulás jelentette a keleti művészet tárgyaival való ismerkedés első szakaszát, amit az 1906 utáni hazatelepülése után egy másik időszak követett: a japonizmus magyarországi virágzásának ideje.¹⁶ Ezt az időszakot a Vay Péter gyűjtötte japán fametszetanyag 1908-as és 1910-es kiállításai a Szépművészeti Múzeumban¹⁷ – egyben a japán fametszetek első magyarországi bemutatásai –, valamint

14 Gellér 2016.

15 1900-ban a Royal Szállóban saját műveivel együtt állította ki japán fametszeteit.

16 Gellér 2016; Dénes 2016.

17 Fajcsák 2022.

a Múcsarnok 1909-es nemzetközi grafikai kiállításának japán szobája fémjelzett a Művészház több kiállításán is bemutatott japán művészeti anyaggal együtt.¹⁸ Vay Péter gyűjteményének 1908-as kiállítása ugyanakkor a festészeti és grafikai anyag mellett a buddhista szobrászat és a japán iparművészet számos műfajának kiváló tárgyait is felvonultatta.¹⁹ Milyen messzire jutott a japán művészet bemutatása a kezdetektől, amiről Zichy Ágost, az első hazai japán műgyűjtők egyike 1879-ben *Japán művészetéről*²⁰ szóló munkájában így írt: „A legutóbbi világtárlatok előtt, ismereteink alapját a japáni művészetről kiválókép ama tárgyak képezték, melyeket Európában hollandi kereskedők árusítottak, azon ajándékok, melyeket európai követségek kaptak, és azon tárgyak, melyeket néhány ritka utazó, főleg Kaempfer²¹ és Siebold²² összegyűjtöttek és leírtak. A hollandiak által behozott tárgyak majd kizárólag, mint művészeti tárgyak, porcellánból állottak, melyek mainap egyáltalán mint régi japáni porcellán ismeretesek. Ily árúknak legnevezetesebb gyűjteményét Dresdában láthatjuk, azelőtt az úgynevezett japáni palota pinczehelyiségeiben összezsúfolva, jelenleg azonban a régi pinakotheka épületében felállítva. Hazánkban pedig hasonlóképp egy fölötte gazdag ily gyűjteményt tartalmaz gróf Zichy Ferencz vedródi kastélya,²³ Pozsony megyében.”²⁴

A japán buddhista szobrok gyűjtésének jelentős alakja maga Zichy Ágost volt, aki a buddhista szobrok eredetéről a következőket írta: „A stylus némely különbözőzetei daczára a japáni szobor, nem tekintve nagyságát, teljesen hasonló azokhoz, melyeket Java és Ceylon szigeteken találunk, hova a budhismus menekült, midőn Indiából kiirtatott. E helyeken tartatott fenn legjobban az elmélkedés hőséneke alakja, bazalt-, gránit és égetett agyagszobrokban, melyek rendszeren a természetes emberi nagyságnál kisebbek, és legnagyobb dicsőítések

18 A Művészház 1911-es *Keleti kiállításán* Kozma Lajos, Vitéz Miklós és Brummer József keleti tárgyai együtt szerepeltek. A számos japán fametszetet felvonultató anyag Brummer párizsi kereskedéséből származott. A Művészház 1910 tavaszán rendezett impresszionista mesterek kiállításán is kiállítottak japán fametszeteket.

19 Fajcsák 2022.

20 Zichy 1879.

21 Engelbert Kaempfer (1651–1719); német orvos és botanikus, aki 1690–1692 között élt Japánban. *History of Japan* című művét posztumusz adták ki 1727-ben.

22 Philipp Franz von Siebold (1796–1866), német orvos, botanikus és utazó, aki Leidenben található gyűjteményét 1823–1829 között gyűjtötte Japánban (Japan Museum Sieboldhuis).

23 Zichy Ferenc (1811–1900) a szerző édesapja, s vedródi kastélya jeles ázsiai gyűjteménynek is otthont adott.

24 Zichy 1879. 4–5.

a Burubudhur óriás műemlékben Jáván érték el.”²⁵ „...Európába jutottak már ily szobrok s kiegészítő részét képezik majd minden műkedvelő utas gyűjteményének.”²⁶ „Európában Cernuschi úr birtokában van a legnevezetesebb ily Daibudhs szobor, melyet maga vitt el 1871-ben Japánból és pedig Meguro helységből Yedo közelében. Jelenleg párisi palotájában van felállítva. [...] A szobor 4 méter és 28 cm magas. [...] Hazánkban is bírunk hasonlóképp egy igen kitűnő régi bronz Daibudhs példányt, mely, a kivitel finomságát és a szobor kifejezésteliséget tekintve, Japánban is a ritkaságok közé tartozik. Yedóban egy japáni kereskedő elrejtve tartotta, ki tudja mikép jutott birtokába; otlétemkor én voltam oly szerencsés azt megszerezhetni tőle, de nagy óvatossággal kellett elszállítatnom.”²⁷

Zichy Ágost Japánban vásárolt bronzszobra ma a Hopp Múzeum japán gyűjteményében található. Talán egykor Olgyai Viktor is láthatta, hiszen a Felvidéken, Vedródön volt látható a Zichy család jelentős keleti gyűjteménye. A Zichy által tévesen Daibutsunak leírt szobor valójában egy Kannon bódhiszattva-ábrázolás. A lótuszülésben ülő istenség köntöse mindkét vállát fedi, mellkasát azonban fedetlenül hagyja, s alsótestét szépen redőzve takarja. Kezei mellkasa előtt érvelő kéztartásban található. Haja magasra tornyozva, homloka fölött Amida buddha parányi mása látható. Az Edóban vásárolt darab az első jelentős magyarországi buddhista szoborvásárlás, ami kiemelkedik a két Zichy fivér 1875–1877-es utazásának számos *curio*-vásárlása közül. A jelentős méretű, bronzból öntött buddhista szobor megvásárlása teljesen belesimul a korszak gyűjtési divatjába, ahogy maga Zichy is utalt erre leírásában. Semmiképpen nem jelenti a buddhizmus iránti mélyebb érdeklődést, noha vásárlója tisztában volt a tárgy szakrális jellegével és létrejötté történeti összefüggéseivel. Egy mives kidolgozású és különleges anyagú keleti tárgyat felvonultató 19. század végi kelet-ázsiai gyűjteményben kötelező volt a jelenléte.

Olgyai Viktor japán iparművészeti tárgyai – elsősorban kerámiák, fém-tárgyak és bútorok – hazai gyűjteményi párhuzamát elsősorban Hopp Ferenc (1833–1919) japán gyűjteményében lelhetjük fel. Különösen szívesen vásárolták mind az utazók, mind a művészek a népszerű japán exportcikkeket – főként lakkdobozokat és Satsuma-kerámiákat –, melyek minősége az ár függvényében

25 Uo. 53. A szerző a Magyar Tudományos Akadémián székfoglalóját a jávai Borobudur-szentélyről tartotta.

26 Uo. 55.

27 „E szobor 68 cm magas, s a mennyiben teljesen megegyezik az előbb leírt Daibudhs szobrokkal, ehhez sem csatolok több szót, hanem inkább ide mellékelem fénykép utáni ábráját (1. kép XVII).” Uo. 56–57.

nagyon széles skálán mozgott. Olgyai Viktor nagyon jó szemmel választotta ki japán tárgyait. Gyűjteményéből akár a fürjet ábrázoló élethű fémplasztika, akár a keskeny, *maki-e* lakkszekrény kiváló iparművészeti daraboknak számítanak. A 19. század második felében készített darabok, amelyek nem a koruk, hanem a kvalitásuk okán érdemelnek figyelmet.

Olgyai keleti gyűjteményéről összefoglalva elmondható, hogy minőségi japán anyag tárháza néhány kínai tárggyal kiegészítve. A tárgyak a 19–20. század fordulójáról származnak, s változatos technikákat vonultatnak fel (lakk-, fém-, kerámiatárgyak). A legjelentősebb tárgyak a buddhista plasztikák (fa, lakk, kerámia, fém) köréből valók, amelyek buddhista istenségeket ábrázolnak. A gyűjtemény korának lenyomataként több japán fametszetes lapot és könyvlapot is tartalmaz, melyek mindegyike utánnymás, azaz nem első kiadású darab, de meghatározó mesterek (például Hiroshige, Kunisada) alkotásai. A gyűjtemény világosan tükrözi a századforduló gyűjtési divatját, amely az ázsiai művészetek közül a japán művészet alkotásait értékelte nagyra és gyűjtötte szívesen. Olgyai Viktor nyilván szerette e tárgyakat és szívesen gyönyörködött bennük, de esetében nem pusztán kedvtelésről, hanem munkájához szorosan kapcsolódó kötődésről is beszélhetünk. A fiatal grafikusok képzésénél, a japán sokszorosító technika szemléltetésénél nyilván hasznát vette a japán fametszetek ismeretének, és tárgyai segítségével be is tudott mutatni eredeti alkotásokat.

Olgyai Viktor keleti gyűjteményének megismeréséhez álljon itt valamennyi keleti tárgyának leírása.

Olgyai Viktor kelet-ázsiai gyűjteménye

1.

Szekrény polcokkal és fiókokkal

Japán, 19. század második fele

Fa, lakk, *maki-e* technikaMagasság: 65 cm, szélesség:
53 cm, mélység: 27,5 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.201

Magas, tömör testű, keskeny felépítésű szekrény, amely eredetileg lábak nélkül a földön állt. Tetején felhajló tetőszélek láthatók, melyek fémzáró elemmel díszítettek. A szekrény vertikálisan négy egységre tagolódik. A tető alatt egy egész szélességet átfogó, két eltolható lappal fedett keskeny raktér található. Alatta aszimmetrikus elhelyezkedésű, szabad polcos tereket alakítottak ki ívelt körvonalú nyílásokkal a szekrény mindkét oldalfalán. A szabad polcos rész alatt ismét zárt rakterek következnek: balra egy kétajtós tárolótér található, melynek két ajtaját kétoldalt három-három, középen egy fémveret díszít. Jobbra pedig egy keskeny egyfiókos raktér található. A zárt rakterek oldalfala is egy-egy hosszúkás nyílással díszített. Végül legalul a szekrény egész szélességét átfogó, két keskeny fiókot alakítottak ki. Mind a négy vertikális szint sarkait fémveretekkel díszítették, s a tömör lábazat sarkai is fémveretes borítást kaptak. A lakkozott szekrényfelület egészén krizantémok (virágok és levelek) változatos díszítése látható. A lakkozott és felszórt felület igényesen kidolgozott. Számos lakk szekrény került exportcikként ezzel együtt Nyugatra, mert nagyon nagy igény mutatkozott rájuk, mindazonáltal az Olgyai-hagyatékban megmaradt szekrény az igényes kialakításúakra szép példa.

Tárgyadatok

Leírás

**Lábazatként használt,
magas peremű asztal** négy
ívelt lábbal (a fenti szekrény
lábazataként szolgál)

Japán, 19. század második fele

Fa, lakk, *maki-e* technika

Magasság: 33 cm, szélesség:

54 cm, mélység: 34 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.202

Négy ívelt lábon álló, téglalap fedlapú
alacsony asztal. Tetőlapja sarkain
fémborítással díszített. Lábazati részén
körben sárkánymotívum látható, asztallapja
oldalain lótuszokkal díszített.

2.

**Szekrényke aranylakk
díszítéssel**

Japán, 19. század vége

Fa, lakk, fém; faragott,
lakkozott, berakottMagasság: 32,5 cm, szélesség:
32,5 cm, mélység: 16 cm

Állapot: restaurálandó

AGY.VIII.2.1

A 19. század végén ékszerek vagy egyéb értékes tárgyak tárolására készítettek kis méretű lakkszekrényeket.

A kétajtós szekrény festett lakkdíszítéssel készült exportra.

A felső szinten kétajtós felnyílás, s az ajtók mögött három-három fiók található. Az ajtók közepét fémrátét díszítéssel látták el, s az ajtókat három-három pánttal vasalták. Az ajtók külső felületén plasztikus madár-virág kompozíciójú lakkfestés látható. Az ajtók alatt egy-egy keskenyebb fiók, majd az egész szekrény szélességében végighúzódó nagyobb alsó fiókra tagolódnak. Minden fiók felülete aranylakk festéssel és virágos ornamentikával díszített. A fiókok egykor fémfogóval voltak mozgathatók. A fogantyúk ma már hiányoznak. A lakk vékonysága és kvalitása alapján 19. század végi darab lehet.

Tárgyadatok

Leírás

3.

Álló Amida Buddha (Amida nyorai) szobra magas, többszintes lótusztrónuson test- és fejdicsfénnyel

Japán, 18. század (testdicsfénye 19. századi)

Fa, lakk, faragott, aranyozott

Magasság: trónus 24,5 cm, figura 38 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.1.1

18. századi, álló Amida Buddha-alak, amely kecses formájával és finom kidolgozású részleteivel különösen szép példája a japán buddhista szobrászatnak. Egykor erősen hiányos arca (rovarrágtá homlokrész) restaurálva lett. Jó arányú, figyelemre méltó alkotás, amely egy kecsesen szétnyíló leveleivel ékeskedő kerek lótusztrónuson áll a test és a fej mögé állított, a szobornál később készült dicsfénnyel. A köntös finoman redőzött, a mellkason, a lábakon és a kezeken is követi a test körvonalát. A lakkozott, aranyozott felület erősen megkopott, de a tárgy arányainak és kidolgozásának finomságai jól érzékelhetők. Az istenség megjelenése és kidolgozása a 18. század japán buddhista szobrászatot példázza.

4.

**Álló Shō Kannon
bódhiszattva szobra**

magas többszintes
lótusztrónuson

Japán, 19. század

Fa, lakk, faragott, festett,
fémrátét díszítmények

Magasság: 42 cm, szélesség:
18 cm, mélység: 18 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.9.1

A 19. századi szobor magas, többszörösen tagolt, sokszög forma talapzaton áll, s Avalókitésvara bódhiszattva hat megjelenési formájának egyikét mutatja. A faszobor ártó erőket távol tartó kéztartásban látható, a teste körül lebegő átvetővég mozgást érzékeltet. A szobor jellegzetes vonása, hogy az istenség rátétdíszítésű ékszerei fémből készültek, és nagyon aprólékos kidolgozással díszítik a fából faragott és színes festéssel készült szobrot.

Tárgyadatok

Leírás

5.

Kannon bódhiszattva magas dicsfénnyel

Japán, 19. század vége

Fa, lakk, aranyozott, faragott

Magasság: 21 cm, szélesség:
7 cm

Állapot: restaurálendő

AGY.VIII.203

Magas, többszintes kerek talapzaton álló kis méretű bódhiszattva-figura. Háta mögött magas, csúcsos test dicsfénnyel, amelyen lángnyelvek láthatók. Lótusztrónjának díszítése hiányos.

Az álló alak kezeit melle előtt összetéve tartja. Köntöse mindkét válláról és karjairól is dúsan redőzve hullik alá. Feje mögött a dicsfénye áttört.

6.

**Utagawa Kunisada/
Toyokuni III (1786–1858):
Kabuki színészek: Ichikawa
Ebizo, Iwai Hanshiro és
Sawamura Morimasu egy
japán hordszékkal
(1830-as évek)**

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Három (*óban* méretű) lapból
álló színes fametszet

Vétel Hamburgban (?)

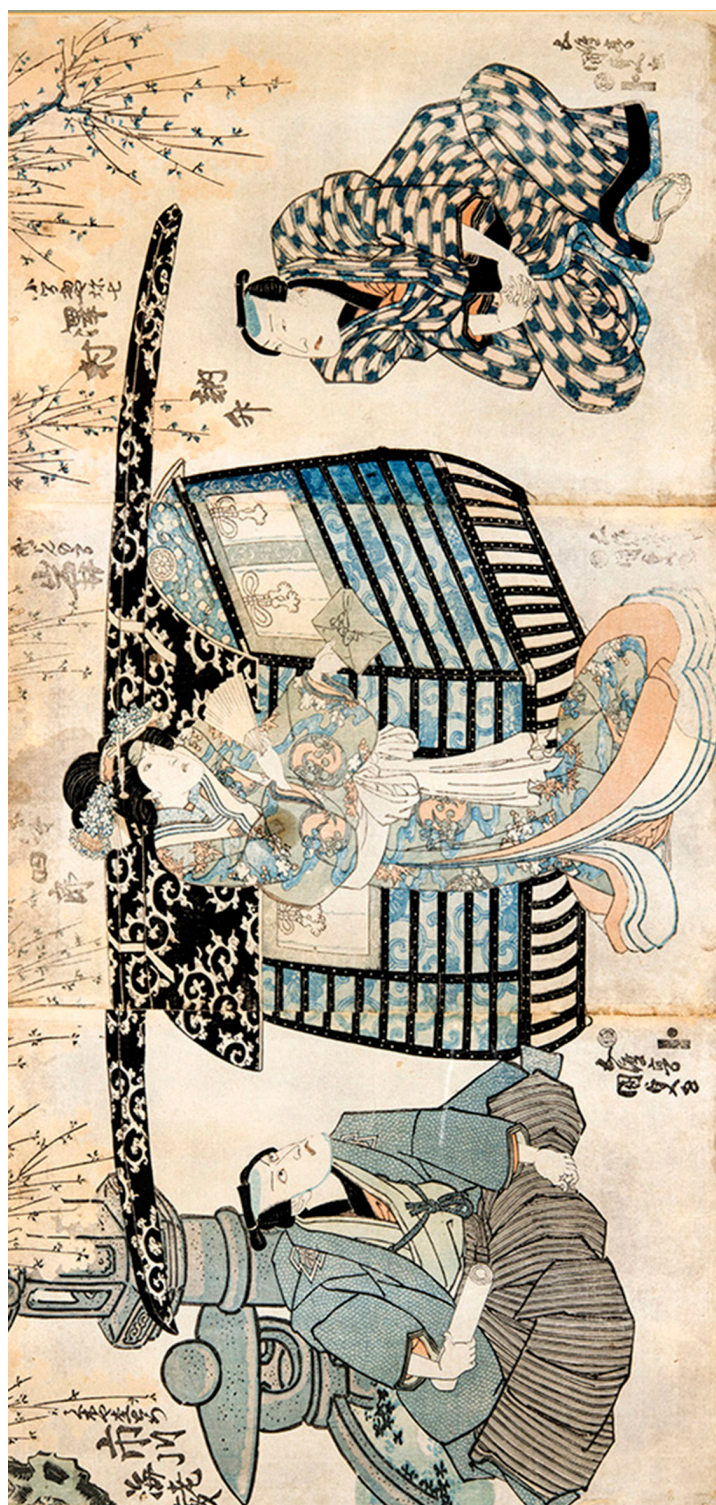
Magasság: 44 cm, szélesség:
79 cm

Állapot: megfelelő

AGY.VIII.204

A fametszet egy ma már pontosan fel nem fejthető történetet ábrázol kabuki színészek előadásában. A Taira-klán nagyságának megalapozója, Tadamori egy esős éjszaka egy szörnyeteg nyomába eredt, aki lángot eregetett a szájából, s száguldva közlekedett a Yasaka-jinja (Kiotó) templomához vezető úton, ahol már több éjszaka is látták. Tadamori bátran rávetette magát a lényre, amint az elhaladt mellette, és ekkor jött rá, hogy az nem más, mint egy templomi szolga, nagy kalapban, a hátán szalma esőkabátban, egyik kezében egy edény olajjal. A fényt és a lángokat egy fáklya adta, amelyet időnként ráfújva kellett égve tartania. A templom egyik lámpását ma is Tadamori Torónak hívják. Ilyen lámpa látható a fametszet bal szélső lapján.

Olgyai Viktor vásárlása talán Hamburgban történt a hátlacon látható „Kunstgewerbehaus” pecsét okán. Lehetséges azonban, hogy egy másik festmény hátlapja lett áttéve keretezéskor.

Tárgyadatok

Leírás

7.

**Utagawa Hiroshige (Ando)
(1797–1858): Szilvákert
Kamatában (*Kamata no
Umezono*)**

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 35 cm, szélesség:
23,5 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.205

A 118 lapból álló sorozat a négy évszakhoz kapcsolja a Tókió környéki tájak ábrázolását. Ez a fametszetlap az *Edo száz híres látványa* című sorozat 27. képe, a tavaszt ábrázoló fejezet egy lapja (1856-58).

A kép a Kamatában található nevezetes szilvákertet ábrázolja, amint virágba borulnak a fái. A szilvafa virága a leveleket megelőzve nyílik ki, s gyönyörű látványt kínál, megelőlegezi a tavaszt.

Tárgyadatok

Leírás

8.

**Utagawa Hiroshige (Ando)
(1797–1858): Shohei híd
és Seido csarnok a Kanda
folyó mellett**

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 35 cm, szélesség:
23,5 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.206

A 118 lapból álló sorozat a négy évszakhoz kapcsolja a Tókió környéki tájak ábrázolását. Ez a fametszetlap az *Edo száz híres látványa* című sorozat 46. képe, a nyarat ábrázoló fejezet egy lapja (1856-58).

Balra magas szirten fenyők nyúlnak a magasba. Alattuk álló, parányi emberalakok. Jobbra a vízen hajók úsznak dagadó vitorlákkal.

久下
松の臺
月景

松の臺
月景

Tárgyadatok

Leírás

9.

Utawaga Hiroshige (Ando) (1797–1858): A Tone folyó és a Vadliba-hegy

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

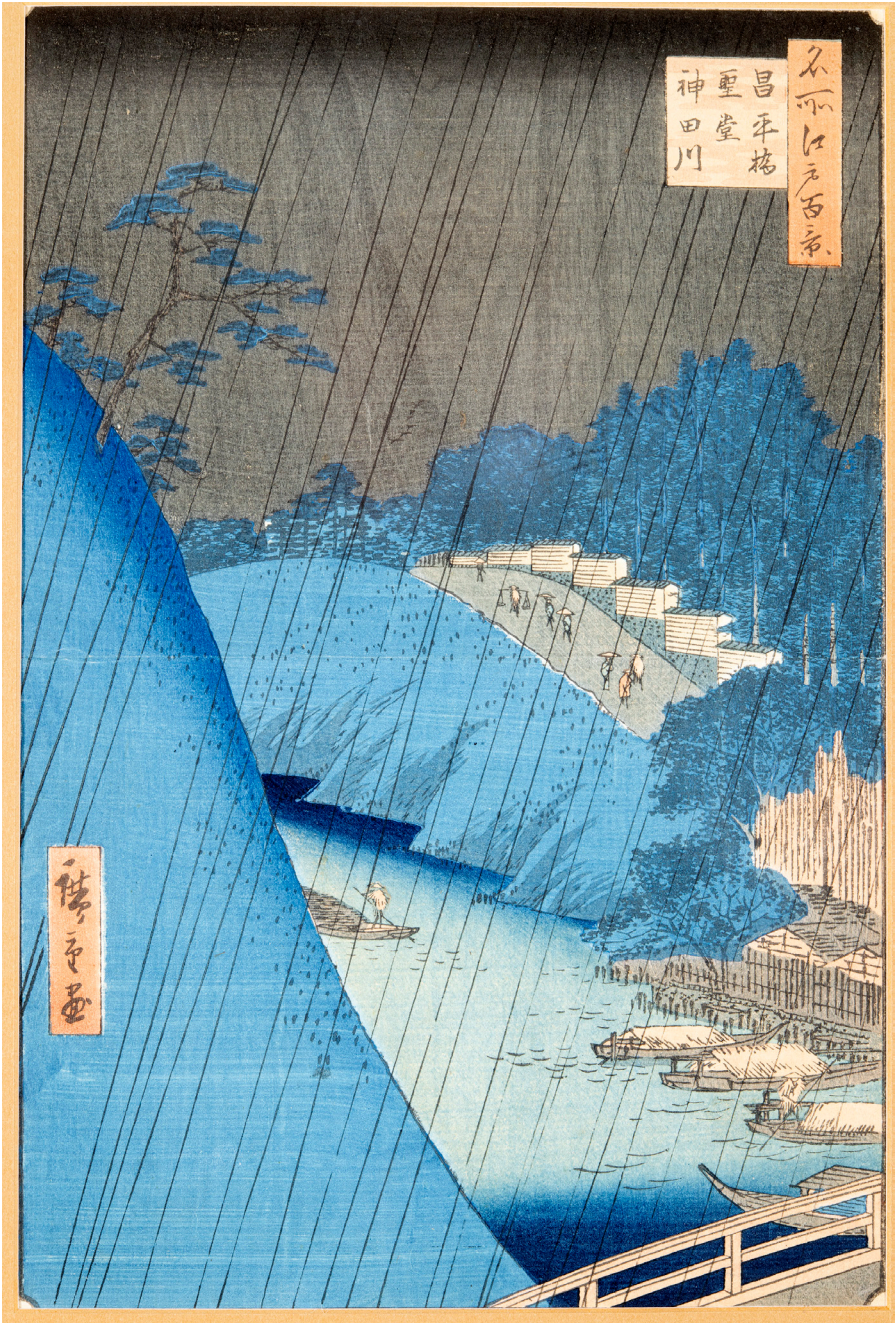
Magasság: 35 cm, szélesség:
23,5 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.207

A 118 lapból álló sorozat a négy évszakhoz kapcsolja a Tókió környéki tájak ábrázolását. Ez a fametszetlap az *Edo száz híres látványa* című sorozat 95. képe, az őszt ábrázoló fejezet egy lapja (1856-58).

A Tone folyón éppen közlekedő és kikötött hajók is láthatók. A túlparton futó úton közlekedő embereket örökített meg a művész, miközben a sűrűn zuhogó eső cseppjei átlósan beterítik az egész képet.

不示江原百景
昌平橋
聖堂
神田川

晴亭画

Tárgyadatok

Leírás

10.

Utagawa Hiroshige (Ando)
(1797–1858):

A Kinryuzan szentély
Asakusában (Asakusa
Kinryuzan)

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 35 cm, szélesség:
23,5 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.208

A 118 lapból álló sorozat a négy évszakhoz kapcsolja a Tókió környéki tájak ábrázolását. Ez a fametszetlap az *Edo száz híres látványa* című sorozat 99. képe, a telet ábrázoló fejezet egy lapja (1856. 7. hónap).

Havas fák szegélyezik az út két oldalát, s a hóesésben ernyővel vagy szalmakalapban közlekednek a járókelők.

Tárgyadatok

Leírás

11.

**Katsushika Hokusai
(1760–1849): Ünnepséget
(felvonulást) néző előkelő
hölgyek**

Japán, 19. század vége
(utánnyomás)

Fametszetes könyv két lapja

Magasság: 18,1 cm, szélesség:
27,2 cm (két oldal együtt)

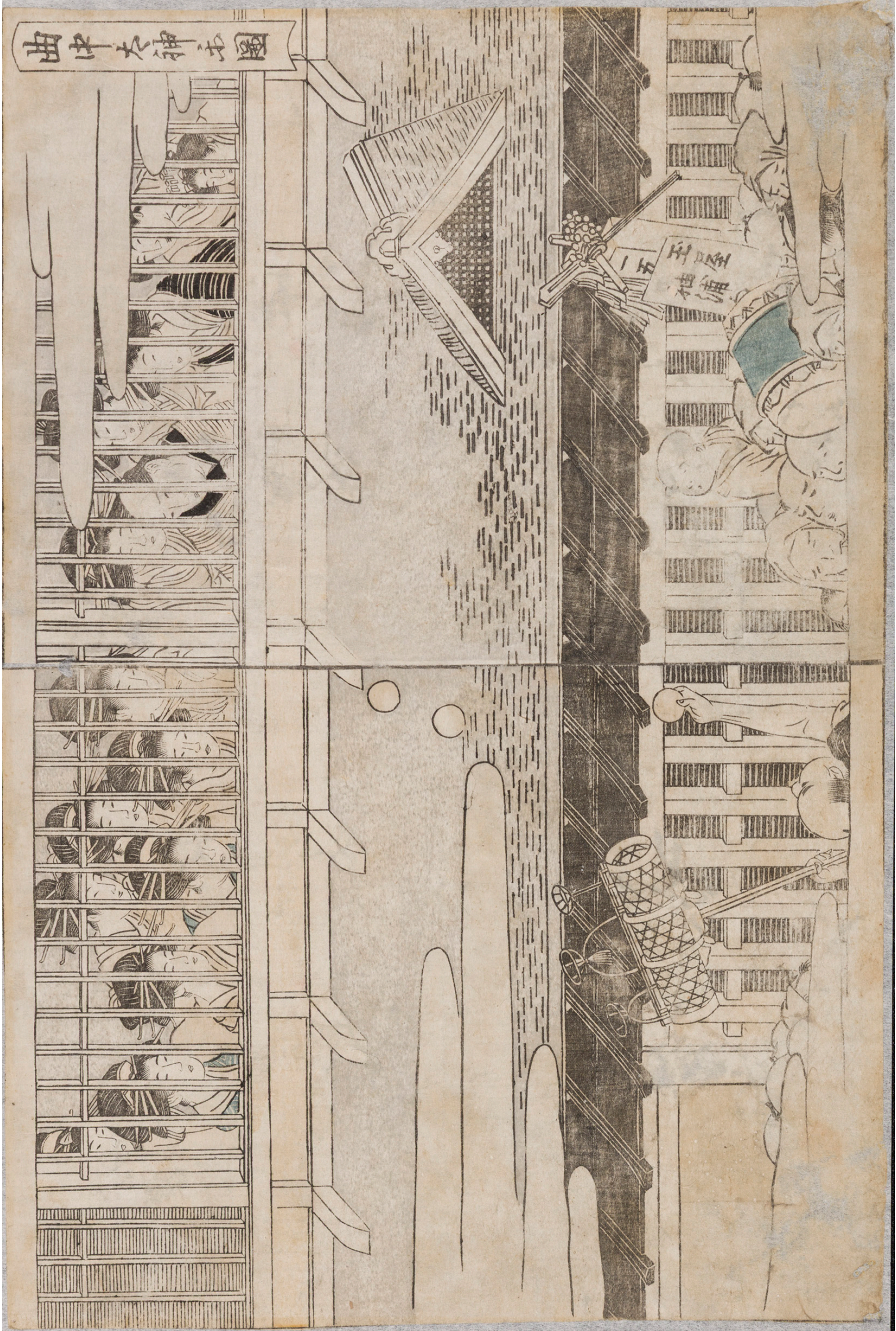
Állapot: restaurált

AGY.VIII.47.1-2

Gion felvonulást néző zsúfolt utcakép. Japán fametszetes könyv két kiemelt lapja.

Alul hullámzó felvonuló tömeg dobokkal, feliratos táblákkal. Csak a fejek látszanak. Fent egy épület felső szintjén szép hölgyek láthatók a farudakkal tagolt ablakok mögött egy előkelő férfi társaságában.

圖本大神中曲

12.

Katsushika Hokusai**(1760–1849):*****A főváros legszebb képei című
kötetből „Hűsülés a Sumita
folyón” című jelenet***Japán, 19. század vége – 20.
század eleje (utánnyomás)

Fametszetes könyvlap két oldala

Papír, nyomott

Olgyai-hagyaték, 1888

Hátsó bélyeg a keretezésen
hátralMagasság: 16,8 cm, szélesség:
29,2 cm (két oldal együtt)

Állapot: restaurált

AGY.VIII.18.1-2

Katsushika Hokusai, az egyik legismertebb, Nyugaton a legnépszerűbb japán fametszetkészítő mester. Fametszeteket és fametszetes könyveket egyaránt nagy számban készített.

A kép két kurtizánt ábrázol, amint a Sumida folyó partján egy teaház cölöpös kijáróján hűsölnek. Ruhájukat fújja szél. A vízen két csónak, az egyikben három halász.

A Sumida folyó Edo (ma Tókió) folyója.

A kép egy fametszetes mintakönyvből (*manga*) származik, annak egy könyvlappárja. Középen jól látható a hajtás vonala.

A fametszet fekete és kék színnel készült.

Tárgyadatok

Leírás

13.

**Utagawa Kunisada
(1786–1865):
Álló szamuráj, vállán
bambusszal**

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 36,4 cm, szélesség:
25 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.19.1

Kunisada egy *oban* méretű fametszetes lapja, amely egy kabuki színészt ábrázol szamuráj szerepben. A szamuráj a darab egyik meghatározó részletét eleveníti meg, amit a szereplő jellegzetes, álló testtartása láttat. A szamuráj kimonója nagy mintákkal (pl. felhőmintával) díszített, jobb kezében összecukható legyezőt tart, baljával egy zsenge bambuszágat visz a vállán. Háta mögött egy textil van fellógatva egy másik bambuszágra. Haja nagyon elegánsan varkocsba van felkötve. Oldalán látszik kardjainak markolata.

東海道
五十三次内 箱根

上野五郎
尾上栄五郎

大橋
周
佐野喜

Tárgyadatok

Leírás

14.

Torii Kiyonaga: Szamuráj családjaival

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 38 cm, szélesség:
26,2 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.48

Torii Kiyonaga (1752–1815) Edóban alkotott, és szívesen ábrázolt szép nőket. Ez a fametszete valószínűleg a 18. század utolsó évtizedeiben készülhetett. A kép közepén egy samuráj és felesége látható. Mellettük két, nagyon szépen felöltöztetett kislányuk áll. A többrétegű kimonóba öltözött hölgyeket egy könyvet tartó szolgáló kíséri. A jelenet egy virágzó szilvafa alatt ábrázolja a szereplőket. Az utánnyomás színhelyessége és pontossága nem kifogástalan.

15. 1–2.

**Utagawa Kuniyasu:
Szamuráj havas tájban**Japán, 19. század végi
utánnyomás, illetve**Kojima Shogetsu:**A japán császári pár az
Alkotmány kihirdetésekor
(1889)Színes, *oban* méretű fametszetekMagasság: 33 cm, szélesség:
23,6 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.20

1. Az Utagawa-iskola egyik legismertebb mestere, Utagawa Kuniyasu (1794–1832) egy kabuki színészt ábrázoló portréja látható a lap egyik oldalán. Felső felirata szerint (市川團十郎) Ichikawa Danjurót, a korszak egyik legbefolyásosabb kabuki színészdinasztiájának egyik tagját, a VII. vagy a VIII. Ichikawa Danjurót láthatjuk egy híres darab egyik jelenetében. A getán álló előkelő férfialak derekán két kardot visel. Díszes kimonója kockás mintás. Felső köntöse felhőkkel és bazsarózsával mintázott. Derekán elől díszes, vörös zsinóros, kör alakú ék látható. Haja feltűzve. Hóésésben, havas tájban áll.

2. A lap másik oldalán ugyancsak egy japán fametszet látható, amely vélhetően egy háromlappos metszetkép egyik lapja. Kojima Shogetsu 小島勝月 (műk. 1870–1904) alkotása, amely egy hintóban ülve a japán uralkodó párt, Meiji császárt és feleségét ábrázolja. A császár nyugati stílusú katonai egyenruhát visel, s a császárné is európai divat szerint van felöltözve, ami a korszakra jellemző kulturális váltást tükrözi. A kocsi tetején főnixmadár-díszítés utal a császári párra, a fekete lakkozott hintó oldalán pedig a tizenhat szirmú krizantém, a császári ház jelképe látható. A hintón libériás inasok ülnek. Az uralkodói párt valószínűleg az alkotmány kihirdetésekor (1889) az Aoyama katonai gyakorlótéren örökítették meg, ahogy a kép felirata a jobb felső sarokban látható piros keretes mezőben utal erre: „Aoyama Kampeishiki” – Aoyama katonai szemle.

16. 1–2.

Utagawa Hiroshige
A Tokaido ötvenhárom
állomása című sorozatának
két képe

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 32,4 cm, szélesség:
23,6 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.21

1. A lap mindkét oldalán Utagawa Hiroshige (1797–1858) *A Tokaido ötvenhárom állomása* (Gojusan-tsugi meisho zue) című híres tájképsorozat egy-egy képe látható. Az egyik oldalon a 31. állomás *Arai: Komphajók érkezése a kormányzati ellenőrző ponthoz* című kép található. Arai (ma Kosai, Shizuoka prefektúra) fontos ellenőrző pont volt a Tokaido úton, ahol az utazóknak át kellett kelniük a Hamana-tavon. A kép előtérben ligetes partszakasz, a falu látható felülről. A középső és hátsó felületen vitorlás hajók raja úszik a vízen.

2. A másik oldalon *Fujikawa: Hegyi falu, korábbi nevén Miyako-hegy* (Fujikawa, sanchu no sato kyumei Miyakoyama), a sorozat 38. állomása látható.

A képen egy hóval borított falu, amely Fujikawa közelében található. Az előtérben zarándokok vagy utazók láthatók, amint a havas úton haladnak a Tokaido útvonalon. Balra egy nagy, behavazott fenyőfa áll, a háttérben pedig meredek hegyek magasodnak az éjszakai égbolt alatt.

Tárgyadatok

Leírás

17.

Teisai Hokuba: Japán szépség

Japán, 19. századi színes nyomtatás

Magasság: 38,4 cm, szélesség: 23 cm

A kép magassága: 36,2 cm, szélessége: 11,8 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.22

Stílusa és témája alapján Teisai Hokuba (1771–1844) egyik alkotása, aki a „*bijin-ga*” (szép nők ábrázolása) fametszeteiről vált híressé. Hokusai egyik legtehetségesebb tanítványaként különösen az Edo-kori életképek finom ábrázolásával vált ismertté. A képen egy elegáns, kimonót viselő nőalak látható, aki valószínűleg *oiran* (magas rangú kurtizán) vagy egy előkelő hölgy. A háttér növényzete ősz idét, ami gyakori motívum Hokuba művein. A megnyúlt nőalak ruházata igen részletgazdag, finoman redőzött és szépen mintázott.

Tárgyadatok

Leírás

18.

**Katsushika Hokusai
(1760–1849):
Yositsune lómosó vízese
Yoshinóban**

Japán, 19. század végi
utánnyomás

Színes *oban* méretű fametszet

Magasság: 36,3 cm, szélesség:
25 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.49.

Katsushika Hokusai (1760–1849) egyik leghíresebb sorozatából, a „Vízések az ország különböző tartományaiban” (*Shokoku taki meguri*) címűből származó lap.

A kép azt a legendát ábrázolja, amikor a híres hadvezér, Minamoto no Yoshitsune lovait mossák a vízesenél (Yamato tartományban). A víztömeget dinamikus, szinte organikus formákban ábrázolva látjuk, ahogy a mélybe alázuhan. A fametszet eredetileg az 1830-as évek elején készült.

龍崎國久畫

唐崎明神

19.

**Kawanabe Kyosai (?):
Szarkák a hóban**

Japán, 19. század vége

Fametszet *sumizuri-e* technikával

Színek, papír

Magasság: 17,1 cm, szélesség:
37,8 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.50

Két varjú (vagy holló) látható egy faágon.
A varjú a japán művészetben és mitológiában gyakori motívum, sokszor az ősz vagy a tél hangulatát, illetve a magányt jelképezi.
A kép kompozíciója és a madarak tollazatának kidolgozása erősen emlékeztet Kawanabe Kyosai (1831–1889) munkáira, aki híres volt dinamikus és néha humoros madarábrázolásairól. Hasonló stílusban alkotott Ohara Koson (1877–1945) is, aki a 20. század elején vált a „virágok és madarak” (*katso-ga*) zsáner mesterévé.

A kép *sumizuri-e* (fekete tussal nyomtatott kép) technikával készült, ahol a fekete különböző árnyalatai adják a madarak tollazatának mélységét és selymességét.

A kép alján látható két vörös pecsét (szignó).

Tárgyadatok

Leírás

20.

Shibata Zeshin: Vadgombák

Japán, 1880-as évek

Fametszet, *shikishiban* méret

Színek, papír

Magasság: 26 cm, szélesség:
24,8 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.54

Shibata Zeshin (1807–1891) *Vadgombák*

című négyzetes formájú fametszete.

Az alkotó a 19. századi Japán egyik legkiemelkedőbb művésze volt, aki különösen a lakkfestészet (*urushi-e*) és a fanyomatok terén alkotott maradandót.

A képen a kínai taoisták által kedvelt hallucinogén gombák (kínai *lingzhi*) láthatók változatos alakban, s alattuk fenyőfa tűlevelek látszanak. Mindkét növény a hosszú élethez, a halhatatlansághoz kapcsolódó jelképnövény. A letisztult, minimalista kompozíció a Shijo-iskola hatását tükrözi, amelyre Zeshin korai képzése során tett szert.

A képen látható a művész aláírása („Zeshin”) és a „Tairyukyo” pecsét.

Tárgyadatok

Leírás

21.

Fürj

Japán, 19. század

Bronz, öntött, vésett

Magasság: 10,5 cm, hosszúság:

11,5 cm, mélység: 6,7 cm

Állapot: a lábak egy-egy karma
letört

AGY.VIII.209

Gömbölyded testű, apró madár kicsi, kissé
lefelé hajtott fejjel, apró csőrrel.

Két lábán áll, tollazata aprólékosan, szépen
kidolgozott. Az egész állat megformálása
életszerű, kézbe simuló, tapintásra ösztönöz.

A fürj a 19. század végi japán fémtárgyak
jellegzetes darabja.

22–23.

**Elefántok, hátukon
pagodával**

Japán, 19. század második fele

Fém, kalapált, vésett, jelzett

Magasság: 48 cm, szélesség:
32 cm, mélység: 12 cmMagasság: 40 cm, szélesség:
34 cm, mélység: 10,5 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.210

AGY.VIII.211

A két elefánt azonos felépítésű, de nem alkotnak egy párt. A 19. századi japán buddhista oltárdíszek jellegzetes darabjai voltak.

Mindkét elefánt emelt fejjel és felhajló ormánnyal készült. Az elefántok testén kétoldalt hosszan takaró lóg le, melyen hullámokban tekeredő sárkányalak látható. Az elefántok testét és fejét gyöngyfüzérés hálóval díszítették. A hátuk közepén áll a hatszögű pagoda kétszintes, felhajló eresztű tetőzettel. A pagodák ajtaján egy-egy figura lép ki. A pagodák csúcsa tekeredő sárkány formájú fémdísz. A pagodarészek teljesen külön mozgathatók. Mindkét darab restaurált. A kisebbik elefánt hátán álló pagoda kis harangjai szinte mind hiányoznak az ereszszelekről.

24.

**Kannon bódhiszattva,
ölében gyermekkel**

Japán, 19. század vége

Satsuma jellegű kőcserép,
színesen festett, részben
arannyal díszítettMagasság: 32 cm szélesség:
15,5 cm, mélység: 12 cmÁllapot: egykor széttört,
összerakva; restaurálásra szorul

AGY.VIII.212

Az istenséget hullámokból kiemelkedő sziklán örökíti meg, amint alátekint a világ szenvedőire. Lábai alatt egy sárkány alakja látható a hullámok között. Az istenség jobb lábát maga alá húzza, bal lába teste előtt leengedve, lábfeje kikandikál a köntöse alól. Ölében, jobb kezével átölelve fiúgyermeket tart, akinek kezében lótusz bimbó látható. Nem saját gyermekét tartja kezében, hanem a hozzá fohászokéért jár közbe fiúgyermek születéséért. Magasra tornyozott haját kelme borítja, homloka fölött pedig Amitábhá (japán: Amida) Buddha apró képmása látható. Mellkasát bódhiszattva-ékszer díszíti. Az istenség jobbán egy virágdíszes váza áll, amelyben égi harmat van. Kannon időnként kiönti a váza tartalmát, hogy a földi szenvedések sokaságát enyhítse. Balján a törvények könyve látható.

Az istenség sziklatalapzata tövében két gyakori kísérője: a sárkánykirály unokája (龍女) és tanítványa, Sudhana (善財童子) áll. Mindketten kimonóban, mellük előtt összetett kezekkel állnak.

25.

**Kannon bódhiszattva,
buddhista istenség
oroszlánháton**

Japán, 19–20. század fordulója

Porcelán, máz feletti színes
festésselMagasság: 22 cm, szélesség:
18 cm, mélység: 13 cm

Állapot: korának megfelelő

AGY.VIII.213

Mélyen előrehajló oroslánalak nyitott szájjal, sűrű, nagy sörénnyel és magasra felnyúló, bozontos farokkal. Hátán Kannon bódhiszattva ül, s jobb lábát maga elé húzza. Bal lába lelóg. Jobb kezében szerencsejogart tart. Testén egy átvető látható, mellkasát bódhiszattva-ékszer díszíti.

26.

Tobosaku (vagy Tohosaku) figura három őszibarackot tart egy kosárban

Japán, 20. század első fele

Porcelán, máz feletti színes festéssel

Magasság: 22 cm, szélesség: 9 cm, mélység: 8,5 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.214

Hosszú szakállal, nevető szájjal ábrázolták a kínai császár furfangos udvaroncát (kínai Dongfang Shuo), aki a kínai legenda szerint ellopta a Nyugati Istenanya kertjében 3000 évente termést hozó őszibarackfa termését. Az álló alak fejét és vállát kék alapon mintás kelme fedi. Köntöse mélyzöld és spirális mintákkal díszített. Nadrágja világoszöld. Egy kosárban tartja a halhatatlanság három barackját.

27.

Váza játszó gyermekekkel

Japán, 20. század eleje

Kőcserép, Satsuma-kerámia,
plastikus díszítmények,
színesen festett

Jelzetlen

Magasság: 16 cm, szélesség:
7,5 cm

Állapot: megfelelő

AGY.VIII.215

Keskeny kerek talpból induló, vállig szélesedő kis méretű váza. Nyaka rövid, szájpereme karéjosan kifelé hajlik. A váza oldalán két jelenet. Mindegyikben két-két gyerek játszik. A figurák kidolgozása kissé elnagyolt, de színesen festett. A vázanyak körül teknőcpáncélminta látható. Oldalán plastikus karika, melyből kerámiazinórzat lóg. A zsinórok krémszínű mázzal bevontak. Nyaka bevágott peremű. Belül mázas, talpa krémszínűen mázazott.

A 19–20. század fordulójának egyik legkedveltebb japán exportárúja (Satsuma-kerámia), melyből jelentős mennyiség érkezett Nyugatra. Szinte minden módosabb polgári és arisztokrata háztartásban megtalálható volt.

28.

**Hexagonális Satsuma-váza
figurális díszítéssel**

Japán, 19. század második fele

Kőcserép, Satsuma-kerámia,
repszett krémszínű máz,
festett, színes máz

Jelzetlen

Magasság: 15,3 cm, szélesség:
9 cm, talp átmérője: 6,2 cmÁllapot: a szájon három
hosszanti repedés

AGY.VIII.216

Hatszögletű talpból induló hatélú vázatest.

A rövid nyakra hatszögletű száj került.

A vázatest hat oldalán egy-egy figurális
díszítőelem látható kínai modorban: a
három ovális mezőben gyerekek vannak
tekerccsel vagy legyezővel. A három álló
téglalap alakú díszítőmezőben pedig
előkelő hölgy méltóságjelvényel, írástudó
két kísérőjével és taoista halhatatlan egy
kísérőjével látható.A felület aprólékosan tagolt mintamezőkből
áll, s igen aprólékosan kidolgozott mintákkal
(teknőcpáncél, krizantém, stilizált virágok)
díszítették.

A váza belül mázas.

KÍNA

29.

Tájkép kerek medalionban

Fametszetes könyv lapja

Kína, 19. század vége

Fametszet, tus és színek, papír

Magasság: 34,5 cm, szélesség:

41 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.217

A kínai festőmintakönyvek (*Mustármagkert* vagy *Tíz bambusz csarnoka* című kötetek) egyes lapjait a könyveket szétszedve egyesével forgalmazták Európában a 19–20. század fordulóján. Gyakran keretben, paszpartuzva értékesítették őket. Ilyen, kerek medalionba szerkesztett, jellegzetes kínai tájképábrázolás ez a lap is. A *Mustármagkert* festőmintakönyv 33. lapja.

龍宗山圖
 黃雲從欲林松石房

Tárgyadatok

Leírás

30.

Íriszábrázolás egy festőmintakönyvből

Kína, 19. század vége – 20.
század eleje

Fametszet, tus és színek, papír

Keretben; magasság: 35,3 cm,
szélesség: 40,5 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.218

Két lap (egy könyvoldalpár) egy kínai
festőmintakönyvből, amely a *Mustármaqkert*
című munkából származik. Egy írisz látható
háttér nélkül.

Tárgyadatok

Leírás

31.

Kínai táj

Kína, 19. század vége – 20. század eleje

Festmény; albumlap, tus, papír

Magasság: 37,3 cm, szélesség: 47,4 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.56

A kép a „víz és hegy” (kínai *shan shui*) tematikát dolgozza fel, ahol a hangsúly a természet nagyságán és az ember (a kis házak) jelentéktelenségén van. Selyemre készült tusfestmény, ahol a ködöt és a távolságot az üresen hagyott felületek érzékeltetik. Gyenge kompozíció, elnagyolt részletek.
Hordozólapjának mérete: 41 × 51,5 cm.

Tárgyadatok

Leírás

32.

Madár egy bogyós gyümölcsű ágon

Kína, 20. század eleje

Festmény; színek, papír

Keretben; magasság: 30,3 cm,
szélesség: 36,5 cm

Állapot: ép

AGY.VIII.219

Kínai madár-virág képeket idéző
kompozíció: egy bogyós gyümölcsű ágon
kecses madár ül. Mérete és komponálása
alapján festőmintakönyv oldalpárja.

33.

**Hagymás növény a
Mustármagkert című
festészeti mintakönyvből**

Kína, a 19–20. század
fordulóján készített utánnymás

Fametszet, tus és színek, papír

Magasság: 25 cm, szélesség:
16,2 cm

Fehér lapra felragasztva

Magasság: 40 cm, szélesség:
25 cm

Állapot: restaurált

AGY.VIII.53.

A kép a híres kínai festészeti mintakönyv, a *Mustármagkert* (Jiezi huazhuan) egyik illusztrációja, egy kétoldalas könyvlap jobb fele. A 17. század végén kiadott mintakönyv virágok fejezetében szerepel ez a hagymás növényt ábrázoló kép. Jelentősége, hogy ez a mű szolgált a kínai festészet egyik legfontosabb oktatóanyagaként, amely évszázadokon át segítette a kínai művészeket a jellegzetes kompozíciók és a megfelelő ecsetkezelés elsajátításában.

34.

Vízibivalyon ülő fuvolázó gyermek

Kína, 18. század eleje

Porcelán, máz feletti színes festés

Magasság: 21 cm, hosszúság: 19 cm, szélesség: 10,5 cm

Jelzetlen

Állapot: a fiú bal lábfeje és két kézfeje letörve

AGY.VIII.220

Vízibivaly lehajtott fejjel. Hátán egy fiúgyermek ül kissé felhúzott lábakkal. Bal vállán gyékénykalapja. Két keze letört, de valószínűleg a zen buddhista példázatra utalva eredetileg fuvolát tartott a kezében. Köntöst és nadrágot visel. Köntösét öv fogja át. Lába mezítelen. Fején haja két kicsi varkocsba fogva.

A jelenet egy zen buddhista történet illusztrációjaként vált ismertté: a tudatát lecsendesítő hívő jelképe a zeneszóra megzabolázható vízibivaly.

Tárgyadatok

Leírás

35.

**Bivaly alakú füstölő hátán
egy bölcs figurájával / Laozi
bivalyháton**

Kína (?), 20. század első fele

Porcelán, máz alatti kék
festéssel

Magasság: 14 cm, hosszúság:
15 cm, szélesség: 8,8 cm

Állapot: a füstölőfedélként
szolgáló figura talpzata törött,
ragasztott

AGY.VIII.221

Vízibivaly felemelt fejjel. Hátán széles
takaró átvetve. A takarón szakállas, kontyos
figura ül lopótökökkel a kezében. A vízibivaly
felhőmintákkal díszített. A takarón
szvasztikaminta látható.

A vízibivaly hátán Laozit, az Út és Erény
könyvének (kínai *Daodejing*) legendás taoista
szerzőjét ábrázolhatták, utalva a történetre,
hogy a nyugati határon Laozi elhagyta Kínát,
s hátrahagyta a határőr kérésére 5000
írásjegyből álló klasszikus művét.

Tárgyadatok

Leírás

36.

Fedeles váza barázdált testtel

Kína, 19. század vége

Sárgaréz, Kanton-zománc

Magasság: 11,5 cm, szélesség:
9,8 cm, talp átmérője: 6 cm

Jelzetlen

Állapot: zománcozása a
nyaknál és a fedélen kopott,
lepattogzott, hiányos

AGY.VIII.222

Kerek talpon álló gömbölyded váza kupakos fedéllel. A nyolc barázda mindegyike virágos zománccfestéssel borított. Négy mezőben kerek medalionban tájképi vagy figurális jelenet látható. Fedélén is figurális jelenet található.

A Kanton-zománccfestés a kínai rekeszománc-díszítés népszerű, ám olcsóbb technikáját jelentette, amit széles körben forgalmaztak a 19. század végén.

Tárgyadatok

Leírás

37.

Kancsó ívelt kiöntővel

Kína, 19. század vége

Sárgaréz, Kanton-zománc

Magasság: 24 cm, szélesség:
16 cm, talp átmérője: 8 cm

Jelzetlen

Állapot: zománcozása kopott,
lepattogzott, hiányos, fogófüle
elvált a testtől

AGY.VIII.223

Kerek talpon álló magas kanna gömbölyded, oldalt kissé lapított testtel. Magas kiöntővel és ívelt vonalú fogófüllel készítették. Oldalán *shou* ('hosszú élet') írásjegyes díszítés található denevérekkel körülvéve. Eredetileg párban készítették ezeket a darabokat, de csak egy került a gyűjteménybe.

38.

Álló nőalak kezében halas kosárral

Kína, 19–20. század fordulója

Elefántcsont, faragott

Jelzett: két írásjegy

Magasság: 22,5 cm, szélesség:
6 cm, mélység: 4,5 cm

Állapot: apróbb hiányok

AGY.VIII.224

Magas, tagozatos lótusztalapzaton álló nőalak. Hosszú kecses figura. Diadémja hátul legyező alakú. Fején ülő buddhafigura (Amitábha) látható. Hosszú gyöngyös fejdíszre oldalt lelóg. Bal kezében kosár, abban halat visz. Testét drapériák lengik körül. Ikonográfaiailag Guanyin bódhiszattva (szanskrit Avalókitésvara) és Mazu istenség összeolvadása figyelhető meg az ábrázoláson. A kínai tengerparti területeken, főként Fujian tartományban népszerű és tisztelt Mazu istenség (a halászok patrónusa) és a buddhista könyörületesség bódhiszattvája, Guanyin áll előttünk egyetlen alakba faragva.

Tárgyadatok

Leírás

39.

Ötalakos taoista szoboregyüttes

Kína, 20. század eleje

Zsírkrét, faragott, festett

Magasság: 25 cm, szélesség:

19,5 cm, mélység: 6 cm

Állapot: megfelelő

AGY.VIII.37.1

A három taoista csillagisten (középen Shouxing, a Hosszú Élet Csillagistensége) és a központi alak lábánál két kisebb kísérőalak áll egy sziklatalapzaton, akik fedeles dobozt tartanak a kezükben. Az egyes alakok laposak, elnagyoltan faragottak. A figurák külön-külön is elmozdíthatók a talapzatról.

Tárgyadatok

Leírás

40.

**Asztali írószerkészlet része:
víztartó edény**

Kína, 20. század eleje

Zsírkö, faragott

Magasság: 13 cm, hosszúság:
21,5 cm, mélység: 4 cm

Állapot: az egyik állatalak letört

AGY.VIII.34.1

Áttört sziklatalapzaton álló kétöblös víztartó medence, melyet a tussal való ecsetíráshoz használtak az írástudók asztalán. A víztartók felett és körül állatok (majom, kecske) és növények láthatók. Az egyik majomalak letört.

A faragás és a kidolgozás egyaránt gyenge.

Tárgyadatok

Leírás

41.

**Asztali írószerkészlet része:
víztartó edény**

Kína, 20. század eleje

Zsírkkő, faragott

Magasság: 12 cm, hosszúság:
22,5 cm, mélység: 5,5 cm

Állapot: a medencék pereme
töredezett, belseje vízköves,
feltehetően a benne álló víz
hagyott nyomot

AGY.VIII.35.1

Az áttört sziklatalapzaton két keskeny és magas, öblös víztartó medence található. Közöttük kecske, majom (?), madáralak látható. A két víztartó között egy kiterjesztett szárnyú denevért (jó szerencse jelképe) is ábrázoltak.

A faragás és a kidolgozás egyaránt gyenge.

Tárgyadatok

Leírás

42.

Teásdoboz ónbetétekkel

Kína, 19. század vége

Fa, lakk, ón, festett, faragott

Magasság: 13,5 cm, hosszúság:
20,5 cm, mélység: 13,5 cm

Állapot: a lakkfelület bemattult,
a minták erősen kopottak

AGY.VIII.43

Négy lábon állt egykor a hexagonális kialakítású fedeles doboz. A dobozban két ónbetétes doboz található fedéllel, fogógommbal, amelyeket teatárolásra használtak. A doboz két hátsó lába ma már hiányzik. Kívül a lakkozott felületet festett növényi minták, fűfélék és tájképi részletek díszítik.

Kína kedvelt exportárujaként főként Dél-Kínában, Kantonban készítették ezeket a festett lakkdobozokat és teafüvet tartottak benne.

Felhasznált irodalom

Ages et Visages 1996

Ages et Visages de l'Asie. Un siècle d'exploration a travers les collections du musée Guimet. Musée de Beaux-Arts, Dijon, 1996

Bakos–Róka–Gauss (szerk.) 2004

Bakos Katalin – Róka Enikő – Ulrike Gauss: *Modernizmusok: európai grafika, 1900–1930*. Modern grafika a stuttgarti Staatsgalerie és a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből a budapesti Szépművészeti Múzeum Grafikai Gyűjteményének közreműködésével. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2004 / *Modernismen: Graphik in Europa, 1900-1930: Zeichnungen und Druckgraphik der Moderne aus den Graphischen Sammlungen der Staatsgalerie Stuttgart und der Ungarischen Nationalgalerie mit dem Beitrag der Graphischen Sammlung des Museums der Bildenden Künste in Budapest*. Ungarische Nationalgalerie, Budapest, 2004

Buddhista kate 1893

Buddhista kate bevezetésül Gótama Buddha tanához az európaiak használatára. Összeállította Szubhádra Bhiksu. Mayer és Berger Könyvkereskedése, Máramaros-Sziget, 1893 (második kiadás 1900)

Buddha-mondák 1896

Buddha-mondák: Karl Eugen Neumann *Zwei buddhistische Suttas* című művének fordítása. Ford. Hollósy József. Máramarossziget, 1896

Csók 1990

Csók István: *Emlékezéseim*. Bev. tanulmányt írta Németh Lajos. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990

Dénes 2016

Dénes Mirjam: A japonizmus árnyalatai. Japán kulturális és művészi recepciója Magyarországon. In: *Japonizmus a magyar művészetben / Japonisme in Hungarian Art*. Szerk./Eds: Dénes Mirjam – Fajcsák Györgyi – Fertőszögi Péter – Marosvölgyi Gábor. Kovács Gábor Művészeti Alapítvány, Budapest, é. n. [2016] 111–211.

Fajcsák 2009

Fajcsák Györgyi: *Kínai műgyűjtés Magyarországon a 19. század elejétől 1945-ig*. Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum, Budapest, 2009 (Bibliotheca Hungarica artis Asiaticae. Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum Könyvtára 1.)

Fajcsák 2013a

Fajcsák Györgyi: Keleti tárgyak és keleti témák Csók István festészetében. In: *Csók István [1865–1961] művészete. Bálványok és démonok*. Szerk. Gärtner Petra – Király Erzsébet. Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2013. 194–203.

Fajcsák 2013b

Fajcsák Györgyi: Csók István hagyatéka a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeumban. In: *Csók István [1865–1961] művészete. Bálványok és démonok*. Szerk. Gärtner Petra – Király Erzsébet. Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2013. 204–211.

Fajcsák 2022

Fajcsák Györgyi: Vay Péter, a kelet-ázsiai connoisseur. In: Solymári Dániel – Pallós Tamás – Fajcsák Györgyi: *A Kelet és a diplomácia művészete. Vay Péter püspök világmisziója*. Szent István Társulat – Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, Budapest, 2022. 130–167.

Fajcsák 2023

Fajcsák Györgyi: Mongol lovasok nyomában. Etnikum és identitás a kínai művészetben a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum néhány műalkotása alapján. *Orpheus Noster. A Károli Gáspár Református Egyetem eszme-, vallás és kultúrtörténeti folyóirata*. XV. évf. 2023. 2. sz. 30–45.

Földi 2013

Földi Eszter: *A képzőművészet mostoha gyermeke. A magyar művészgrafika kezdetei 1890–1914*. L'Harmattan, Budapest, 2013

Gellér 2003

Gellér Katalin: „Vonjuk ki magunkat egyre jobban és jobban az érzéki csalódások eme világából”. In: *Mednyánszky László (1852–1919)*. Katalógus a Magyar Nemzeti Galéria kiállításához. Szerk. Markója Csilla. Magyar Nemzeti Galéria – Kossuth Kiadó, Budapest, 2003. 176–184.

Gellér 2016

Gellér Katalin: „Japán és a Hold között”. A japonizmus Magyarországon. In: *Japonizmus a magyar művészetben / Japonisme in Hungarian Art*. Szerk./Eds: Dénes Mirjam – Fajcsák Györgyi – Fertőszögi Péter – Marosvölgyi Gábor. Kovács Gábor Művészeti Alapítvány, Budapest, é. n. [2016] 7–110.

Kelényi 2001

Kelényi Béla: „Bálványok úrhajója”. A tibeti műgyűjtés és recepciójának kezdetei a nyugati világban. *Életünk* 2001. 11–12. sz. 1044–1057.

Keleti kiállítás a Művészházban 1911

Keleti kiállítás a Művészházban. Brummer József, Kozma Lajos, Vitéz Miklós és Rippl Rónai József tárgyai. Katalógus. Bevezetőt írta: Rippl-Rónai József. Budapest, 1911

Lyka 1929

Lyka Károly: In memoriam Olgyai Viktor. Nekrológ. *Magyar Művészet* 5. évf. 1929. Kisebb cikkek. 290–292.

Markója 2003

Mednyánszky László (1852–1919). Katalógus a Magyar Nemzeti Galéria kiállításához. Szerk. Markója Csilla. Magyar Nemzeti Galéria – Kossuth Kiadó, Budapest, 2003

Művészház 2009

Gömöry Judit – Veszprémi Nóra – Szücs György (szerk.): *A Művészház 1909–1914. Modern kiállítások Budapesten*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2009

Olgyai B. 1902

Olgyai Bertalan: A tájképfestés hangulata. *Művészet* I. évf. 1902. 2. sz. 111–126.

Olgyai V. 1907

Olgyai Viktor: *A grafikai technikák*. Melléklet az Országos Magyar Kir. Mintarajziskola és Rajztanárképző 1906/7. Tanévi Értesítőjéhez. K. n., Budapest, 1907 (Franklin-Társulat Nyomdája)

Takách é. n.

Hetti de Takách (Henrietta Codell): *Valaki élete*. Kézirat

Takács 1909

Takács Zoltán: Olgyai Viktor. *Művészet* 8. évf. 1908. 1. sz. 1–13.

Zichy 1879

Zichy Ágost: *Tanulmány a japáni művészetről*. Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó hivatala, Budapest, 1879

Zsákovics 2001

Zsákovics Ferenc: *A rézkarcoló nemzedék 1921–1929. A rézkarművészet megújulása Magyarországon az első világháború után*. Miskolci Galéria, Miskolc, 2001

Zsákovics 2002

Zsákovics Ferenc: A grafikai szaktanfolyam 1906–1914. A művészi grafika oktatásának kezdetei a Képzőművészeti Főiskolán. In: Blaskóné Majkó Katalin – Szőke Annamária: *A Mintarajziskolától a Képzőművészeti Főiskoláig*. Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, 2002. 251–267.

TARTALOM

Olgyai Viktor találkozása a teozófiával és a buddhizmussal	6
Olgyai Viktor keleti tárgyainak főbb csoportjai	10
Japán buddhista és iparművészeti tárgyak Magyarországon a 19. század végén – 20. század elején	13
Olgyai Viktor kelet-ázsiai gyűjteménye	17
Felhasznált irodalom	102

KLÁRIS
KIADÓ